

No recargolem la llengua catalana

Recull d'alteracions de la llengua catalana

- 'no només'. D'això jo en dic cacofonia. No costa tant de dir 'no solament' o 'no tan sols'. I no s'hi val a dir 'no solsament', com vaig sentir dir, per TV3, al President de l'Institut d'Estudis Catalans.
- adjectius possessius innecessaris: Parlen d'un suposat lladre i diuen 'per la seva presumpta relació amb els fets'. Coi, si parlem de tal individu no cal remarcar que parlen de la seva relació amb els fets, no serà la meva! Estranya influència de l'anglès (*his, her*).
- en línia amb el punt anterior, si féssiu servir els pronoms febles (com els partitius francesos) us n'estalviaríeu molts, d'adjectius possessius. Exemple: la gent es mereix una gestió que resolgui els seus problemes... la gent es mereix una gestió que *en* resolgui els problemes.
- si recordéssim que els verbs també es poden conjugar, podríem prescindir de més possessius i fer el llenguatge més lleuger. Llegeixo al diari que una formació política reitera la seva coincidència amb qui li convé. ¿No seria més natural dir que tal formació política reitera *que coincideix* amb... ?
- adverbis acabats en -ment. Sento dir 'la cursa s'ha acabat molt ràpidament', per què no diuen que s'ha acabat molt de pressa o molt d'hora? Se n'abusa, *òbviamment* i *lògicament*. I encara més quan els fets ni són tan lògics ni tan obvis.
- 'al llarg de': A la televisió ho diuen cada dos per tres. És una barroera traducció de l'espanyol *a lo largo de*. Tant costa dir 'durant el matí', 'a través de la història', per exemple?
- el qualificatiu 'important': Avui dia sembla que tot és important, les cues a l'àrea metropolitana, els núvols que arribaran aviat, etc. No hi ha tantes coses veritablement importants, de manera que estem desvirtuant la importància de les coses. No s'hi val a copiar de l'anglès.
- 'gaire': Diuen que no hi ha molta feina, quan volen dir que no n'hi ha gaire. Potser la gent ja no recorda (o no ha sabut mai) que les frases negatives i interrogatives demanen aquest terme. I gens?
- l'anglès és una llengua amb una gran facilitat per crear verbs a partir de noms substantius. Això ho ha copiat l'espanyol per influència dels hispans. Però els catalans, per què imitem

aquesta manera de fer? Així sento i llegeixo ‘exemplificar’, ‘evidenciar’, ‘escenificar’, verbs més recargolats.

- el gerundi: Fa uns dies el diari Avui encapçalava un article que deia: ‘Recordant Banca Catalana’. A mi em va sonar *Remembering*... Fa uns cinc anys, el mateix autor hauria escrit ‘En record de...’ o ‘Tot recordant...’
- ‘ciudadans’: i els vilatans? Sembla que tots els mitjans de comunicació s’han posat d’acord a parlar de ciudadans (i ciudanes, la correcció política no s’ha de perdre!) quan es pot dir *la gent*, acabem abans i no fem propaganda de ningú.
- el so *nys* al final de paraula: quan ja sabem que no s’ha de dir *menos*, diem més o menys. Em sona malament a l’oïda, a diferència de *menystenir* o *menysprear*. Hem oblidat les autèntiques solucions catalanes: *si fa no fa* en comptes de *més o menys*. I l’inefable *menys mal*: podem dir *sort n’hi ha*, genuïnament intraduïble.
- verbs reflexius fora de lloc: *Los niños se caen al suelo*, però els nens catalans cauen a terra, no *es cauen al terra*.
- determinats adverbis per si sols no són negatius: “*mai hi ha hagut una apagada com aquesta a Barcelona*” vol dir que algun cop potser n’hi ha hagut; si invertim l’ordre es veurà més clar: “Hi ha hagut mai una apagada com aquesta?”. Si volem dir que és la primera vegada que passa, hem de dir: “mai *no* hi ha hagut una apagada com aquesta a Barcelona”.
- de que: abans de la conjunció *que* la preposició *de* fa nosa. Sento mal dir als polítics: ‘*Hem pensat de que...*’. Els polítics – i tothom – han de dir què pensen – si pensen bé –, per això han de corregir i aprendre a dir ‘*Hem pensat que...*’ Una altra cosa és l’expressió *de què* parlem. Però això són figures d’un altre paner.
- ‘sans i estalvis’: magna collonada. Els estalvis són els diners que desem a l’armari o a les caixes d’estalvis; i, de vegades, els estalvis fan malbé les estovalles. Quina relació més estranya entre *salvos* espanyol i estalvis català. No recordem que hi ha l’expressió genuïna ‘sans i bons’?
- succeir: però què passa amb el verb passar? Moda d’última volada? Potser cal consultar el diccionari.
- escollir: ja no recordem que tenim el verb triar. Una cosa és el dret a escollir, una altra és triar els articles rebaixats.
- exhaurit i esgotat. Un llibre s’ha exhaurit (ja no n’hi ha cap exemplar) i un corredor està esgotat després de la cursa, que vol dir que encara hi és tot però està cansat de l’esforç físic. Els llibres no es cansen, però us en podeu cansar, és a dir,

n'acabeu tips de llegir-los. No tenim cap culpa que en espanyol es faci servir un mot amb els dos significats.

- l'ús fora de lloc del condicional en frases com 'El lladre seria un veí...' en comptes de: Pot ser que el lladre sigui...
- 'tenim que': aquest territori té moltes coses, bones i dolentes, però ja fa temps que 'hem de' fer i desfer, com la sardana.
- aconseguir: *Ja me n'he sortit*, diria jo. Quan hem après la traducció del verb espanyol *conseguir* resulta que hem deixat de fer servir les solucions més autèntiques, per exemple: '*Ja hem pogut* sortir de l'embús'.
- diversos: traduïm el terme castellà *varios* i l'apliquem sense pensar-hi. Diuen que han topat diversos cotxes a l'autopista; els turismes no acostumen a ser tan diferents: tots tenen quatre rodes i, per tant, no són tan *diversos*. És més autèntic si diem que a l'autopista han topat *uns quants* cotxes. Confonem la diversitat amb la varietat.
- el causal en català: 'perquè' és la resposta correcta, 'ja que' i 'doncs' són males aplicacions de les corresponents expressions espanyoles.
- Les 'mesures', com a Espanya fan servir '*medidas*', sembla que anem a pams per esbrinar quant val o mesura allò que algú vol posar en marxa: normes, criteris, restriccions, limitacions, determinacions, accions, etc. En anglès diuen '*measures*'. Apareix al diccionari, tant en el català com en l'espanyol, però no és la principal accepció.
- El 2008 està de moda que la llengua catalana sigui una llengua espanyola i traduïda literalment al català. Oi?
- Ara fan anuncis on tens l'oportunitat d'aconseguir una pel·lícula espectacular. És l'anglès a la catalana. Jo diria que ara pots tenir una gran (extraordinària, sensacional, magnífica,...) pel·lícula amb aquest diari. Quina ocasió!
- Ara també està de moda parlar i escriure 'justament'. A la francesa, '*justement*'; en anglès, '*just*'. Manies actuals. En un programa de debats, el president del Parlament ha dit 'justament' un innombrable nombre de vegades. Busca justícia, potser.
- Tenim un verb català que serveix per a moltes coses: "fer". Recórrer el camí = Fer el camí.
- Una bombona segons un anunci està plena de possibilitats. Quines '*possibilities*'!
- 'Ja'. Dit una pila de vegades en una sola expressió. A l'alemanya volen dir 'sí'?

- Ara creuen els carrers, ens creuen els núvols i creuem els braços. Com sempre s'ha dit: passem o travessem els carrers, tindrem els núvols i pleguem els braços.
  - Ara diuen que estan ' presents ' els núvols, les cues i una pila de coses. Per què no diuen que hi són, acabem abans i parlem bé.
  - Cadascú pot creure qualsevol cosa. Però ara tothom diu que ' crec que ' quan podrien dir ' penso ' o ' opino ' o una altra expressió.
  - L'any 2009 a TV3 preparaven els canvis de programes i deien: " tornem de nou " i per un moment vaig imaginar-me ' tornem de 9 (?) ". En castellà potser dirien: ' regresamos de nuevo '. Ara diuen a TV3 ' novament '. Per mi són paraules estranyes.
  - Molta gent s'entreté en l' " i " com qui parla anglès, abans d'acabar la frase s'atura en l' " and ".
  - Si sou independistes, no us deixeu envair per la globalització lingüística i no convertiu el català en un dialecte hispànic.
-

Després algú es queixa que la gent no aprèn català. Aquest país, que s'anomena Catalunya, no té cap dèria a parlar i escriure com déu mana. Aquí hi caben redactors de diari, presentadors de televisió, gent que dóna la cara i té veu i poder.

I la campanya de la Generalitat, ' dóna corda al català ' és una gran trampa subliminal: qui voldrà aprendre i fer servir una llengua postissa? Qui n'és el responsable?

Hi ha qui diu que les llengües evolucionen. En aquest cas, degenera i la gent oblida el bon català autèntic.

Si al filòsof Unamuno li feia mal Espanya per uns motius, a mi em fa mal Catalunya per uns altres.

Lluís Compte, Catalunya, Estiu 2007 - Estiu 2011

<http://www.compte.cat>

Ep! El gran text que ara ve no sé qui l'ha escrit. L'he rebut per casualitat d'un familiar.

Saps dir-ho en català?

La paraula **retortijón**, que es diu **retortilló** o **torçó**. Fa poc també vaig aprendre que **chiringuito** es diu **guingueta**, **hortera xaró**, **mequetrefe manefla** i **tirachinas tirador**. Tots coneixem la paraula **habladurías** i en canvi **enraonies** o **parlaries** ens sonen estranyes. La paraula **inmiscuirse** potser no ens grinyola, però és incorrecta, i s'hauria de dir **immiscir-se** o **maneflejar**, i tothom sap què és una cosa **de pacotilla** però no sap què és una cosa **de nyigui-nyogui**. I res d'**entre pitus i flautes** sinó **entre naps i cols**, i una cosa que no és **ni chicha ni limoná**, és una cosa que és **mitja figa**. Un **gangós**, en català, no és res, i així, el Carod o el Trias el que tenen és la veu **ennassada**.

Un **casamentero** és un **matrimonier** i una **alcahueta** és una **alcavota**. El **rocío** sabem que es diu **rosada**, però quan es glaça i es fa **escarcha**? Llavors es diu **gebre** o **gebrada**. **Armar la marimorena** és **armar un sacramental**. O bé **armar un sarau**, que en català, encara que sembli estrany, també existeix.

Com també existeix **donar la lata**, perquè dir que aquest paio és una lata és una frase del tot correcta. I **sacar**, **fer una sacada** -en futbol, per exemple-, també. Ara, si vols dir que algú **té molt de saque** amb el menjar, has de dir que **té un bon davallant**.

Txungu eh! Veus, aquesta és una altra, el fet de catalanitzar-nos les paraules encara que sovint en coneguem la traducció correcta. Els hi fiquem una u al final i ens quedem tan amples. **Txungu**, **guarru**, **cuentus txinus** (**sopars de duro** és fantàstic!), **tingladu**, **arreglu**, **apanyu**, **txantxullu** (**martingala** o **tripijoc**), **txulu**, **txivatu** (**delator**, **espieta** o **portanoves**), **suelto** (**xavalla** o, si vols fer-ho més fàcil, **canvi**), i la nostra preferida: el **buenu**. Aquesta la diu tot Cristu. Jo també, eh! Com **vale**, o **catxundeig**, o **txurrada**, o **escaquejar-se**, com si quedés malament dir **d'acord**, **desori**, **poca-soltada** o **desentendre's**. I els nens, volen que els portis als **caballitos**, no als **cavallets**.

Com es diu pujar en una subhasta? **Licitar**. I els **manguitos** que es posen els nens petits de flotadors? **Maniguets** o **maneguins**. I **fer un salt de tijereta**? **Fer una tisorada**.

No és que vulgui fer-me la setciències, jo les sé perquè les busco, i precisament aquí està el drama, perquè és molt trist que hi hagi tantes paraules col·loquials que només haguem après en castellà. I de vegades, com deia, sí que les sabem, però estem tan acomplexats que ens sona millor la versió castellana. Diem més **borde** que no pas **malcarat**, **papanatas** que **bajoc** o **toca-sons**, **cantamañanas** que **baliga-balaga** o **taral·lirot**, **mandanga** que **històries**, **parafernalia** que **faramalla**, **caradura** que **penques**, **santiguarse** que **senyar-se** o **persignar-se**, o **finiquito** que **quitança** o **finiment**. També n'hi ha moltes d'aquelles que, en fred, ens costen de treure, i després, quan ens les diuen, deixem anar allò de 'ara que ho dius, sí que la sabia': **Estribillo/tornada**, **atiborrarse/ataconar-se**, **de carrerilla/de cor o de memòria**, **estar en un aprieto/trobar-se en un destret**, i **tenir patxorra/ no posar-se pedres al fetge o prendre-s'ho a la fresca**.

No cal anar gaire lluny, perquè Espanya també se'ns fica per tot el cos, malgrat que en català sovint hi hagi dues traduccions possibles: la **yema** del dit és el **palpís** o el **tou del dit**, els **nudillos** són els **artells** o els **nusos dels dits**, a la **espinilla** se li diu **canyella** o **canella**, a la **rabadilla** **rabada** o **carpó**, a la **pantorrilla** **panxell** o **tou de la cama**, i al **empeine** **empenya**.

En fi, que en català també pot dir-se tot. És un idioma bonic i ric, i som només nosaltres els que l'empobrim. De consol, sempre ens quedarà el 'Déu n'hi do', que a més d'intraduïble és molt difícil de definir.

Si ens estiméssim més la nostra llengua i no ens la deixéssim contaminar tant pel castellà, a Catalunya, **li lluiria més el pèl (otro gallo cantaría)**.